PROVOCĂRI ŞI OPORTUNITĂŢI ÎN PROCESUL IMPLIMENTĂRII ACHIZIŢIILOR PUBLICE DURABILE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Maria PAPANA

CZU: 351.712.5(478) mariaplaton97@gmail.com

The thesis is dedicated to the study of challenges and opportunities in the process of implementing sustainable public procurement in the Republic of Moldova, the topicality of the topic being conditioned by the awareness of the dimensions of sustainable, social, economic and environmental procurement. Developing sustainable procurement and promoting the green economy are development priorities both globally and locally. The reform of the public procurement system is one of the key directions for modernizing the administrative sector of the Republic of Moldova.

Gradul de conştentizare a dimensiunilor de achiziţii sustenabile, sociale, economice şi de mediu a crescut în ultimile două decenii. Reforma sistemului de achiziţii publice este una dintre direcţiile-cheie de modernizare a sectorului administrativ al Republicii Moldova. Creşterea eficienţei acestei instituţii ar trebui recunoscută ca una dintre condiţiile pentru asigurarea unei creşteri economice stabile. În acest sens, aspectele legate de evaluarea eficienţei şi sustenabilităţii sistemului de utilizare a fondurilor publice prezintă un interes deosebit. Pentru a implementa achiziţiile publice durabile, este crucială cunoaşterea procesului de achiziţie publică prin prisma normelor legale şi a bunelor practici internaţionale.

Conceptul de achiziţii publice durabile este unul relativ recent dezvoltat, dar tot mai prezent atât la nivel legislativ, cât şi în practica procesului de achiziţie. Achiziţiile publice reprezintă un domeniu vast, de maximă importanţă.

Scopul cercetării constă în determinarea oportunităţilor şi provocărilor aferente achiziţiilor publice şi analiza măsurii în care Legea achiziţiilor publice prevede, pe de o parte, aspectele de durabilitate în procesul de atribuire a contractelor de achiziţii publice, iar, pe de altă parte, creşterea gradului de conştientizare a instituţiilor publice privind achiziţionarea de produse, servicii şi lucrări, care să includă, criterii de durabilitate în documentaţia de atribuire.

Achiziţia publică reprezintă procurarea, prin intermediul unui contract de achiziţii publice, de bunuri, de lucrări sau servicii de către una sau mai multe autorităţi contractante de la operatorii economici selectaţi de acestea, indiferent dacă bunurile, lucrările sau serviciile sunt destinate sau nu unui scop public [1].

Achiziţiile durabile reprezintă un proces prin care organizaţiile îşi îndeplinesc nevoile de bunuri, servicii, lucrări şi utilităţi într-o manieră care demonstrează obţinerea

de valoare pentru bani pe întreaga durată de viaţă în termeni de beneficii generate nu doar pentru organizaţie, dar şi pentru societate şi economie, în paralel cu minimizarea efectelor asupra mediului.

Dezvoltarea durabilă şi promovarea economiei verzi reprezintă priorităţi de dezvoltare atât la nivel global, cât şi pentru Republica Moldova. În condiţiile diminuării accentuate a resurselor naturale, deteriorării rapide a aerului, apei, solului şi afectării ecosistemelor naturale, preocupările la nivel internaţional referitoare la gestionarea deşeurilor au căpătat un caracter dinamic în direcţia identificării celor mai bune soluţii şi tehnologii [2, p.3].

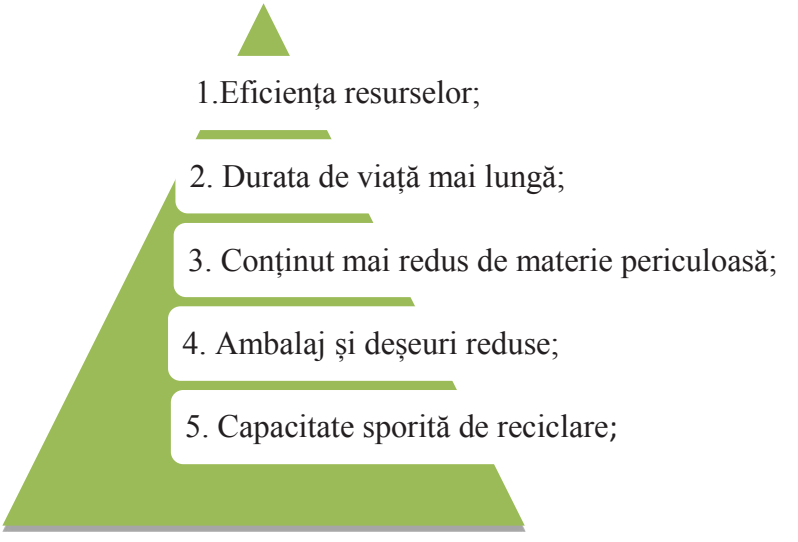

Fig.1. Caracteristica achiziţiilor publice durabile

Sursa: elaborată de autor în baza Ghidului AAP.

Rolul achiziţiilor publice, ca parte a mecanismului de piaţă, este de a distribui fluxurile financiare către diferite sectoare ale economiei, ceea ce influenţează direct asupra eficienţei sectorului public şi a economiei în ansamblu. Astfel, urgenţa extremă de reformare a sistemului de achiziţii de bunuri, lucrări şi servicii pentru a satisface nevoile publice este înţeleasă de toate părţile interesate – stat, mediul de afaceri, societate. Acesta este argumentată prin faptul că achiziţiile publice sunt esenţiale pentru crearea de locuri de muncă, disciplina fiscală, modernizarea administraţiei publice, accesul pe piaţă pentru IMM-uri, inovare, creşterea economică durabilă [3, p.7].

Totodată, achiziţiile publice pot şi trebuie utilizate în calitate de instrument strategic de susţinere şi avansare a obiectivelor de dezvoltare şi inovare, a politicilor sociale, precum şi a politicilor de mediu.

Respectiv, achiziţiile durabile sunt o permisă pentru asigurarea unei dezvoltări socio-economice sustenabile atât la nivel local/naţional, cât şi la nivel global.

Recomandări cu privire la dezvoltarea achiziţiilor publice durabile în Republica Moldova:

- Actualizarea Legii privind achiziţiile publice, nr.131 din 03.07.2015;
- Organizarea unor licitaţii-pilot pentru categoriile selectate de produse durabile;
- Actualizarea instrucţiunilor cu privire la achiziţii;
- Organizarea instruirilor pentru furnizori cu privire la respectarea criteriilor de durabilitate şi de certificare, precum şi desemnarea celor mai bune practici pentru punerea în practică a directivelor adoptate de Uniunea Europeană;
- Elaborarea unui sistem de monitorizare şi evaluare privind implementarea contractelor încheiate în urma desfăşurării achiziţiilor publice durabile;
- Elaborarea unui manual privind achiziţiile publice durabile;
- Modificarea paginii web a Agenţiei Achiziţii Publice şi completarea acesteia cu componenta achiziţii publice durabile;
- Elaborarea specificaţiilor tehnice pentru cele mai răspândite produse ecologice.

Beneficiile implementării achiziţiior publice durabile vor viza:

- Maximizarea performanţelor energetice;
- Includerea unei abordări sistematice privind ciclul de viaţă pentru materialele de construcţie;
- Încurajarea utilizării materialelor netoxice, reciclabile;
- Utilizarea de vehicule cu nivel scăzut de emisii.

Concluzii

Reglementările actuale ale cadrului legal primar – Legea 131/2015 – oferă autorităţilor contractante dreptul de a include în documentaţia de atribuire specificaţii tehnice cu condiţii speciale care să vizeze obţinerea unor efecte de ordin social sau de protecţie a mediului şi promovarea dezvoltării durabile. Cu toate acestea, nu există anumite obligaţii în acest sens şi decizia aparţine, în cele din urmă, autorităţilor contractante. De subliniat că şi la nivel de UE achiziţiile publice durabile sunt un instrument care nu are caracter obligatoriu, ceea ce înseamnă că decizia de a include aspectele de durabilitate în specificaţiile tehnice ale bunurilor, serviciilor sau lucrărilor aparţine autorităţilor contractante.

Putem menţiona că principiul protecţia mediului şi promovarea unei dezvoltări durabile prin intermediul achiziţiilor publice impune aplicarea unor standarde de asigurare a calităţii şi de protecţie a mediului atât la elaborarea cerinţelor tehnice, cât şi a criteriilor proporţionale de calificare şi selecţie raportate la obiectul contractului de achiziţie. Susţinerea protecţiei mediului şi extinderea pieţei de bunuri, servicii şi lucrări prietenoase mediului contribuie la utilizarea eficientă a banilor publici şi poate fi realizată doar prin eforturile comune ale statului şi ale organelor competente, pe de o parte, dar şi prin implicarea directă a autorităţilor contractante şi aoperatorilor economici, pe de altă parte.

Referinţe:

1. Legea privind achiziţiile publice, nr.131 din 03.07.2015. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2015, nr.197-205.
2. Ghid privind achiziţiile publice durabile, elaborat de Agenţia Achiziţii Publice în 2017.
3. Studiu realizat de IDIS „Viitorul” în cadrul proiectului „Consolidarea Achiziţiilor Publice Durabile în R.M.” nr.81 din 03.01.2020.

Recomandat

***Galina ULIAN**, dr., prof. univ.*